

Visuomenės saugumo jausmo ir teisėsaugos institucijų veiklos vertinimas

Dr. Eglė Vileikienė

**Vidaus reikalų ministerijos Viešojo saugumo departamento
vyriausioji specialistė**

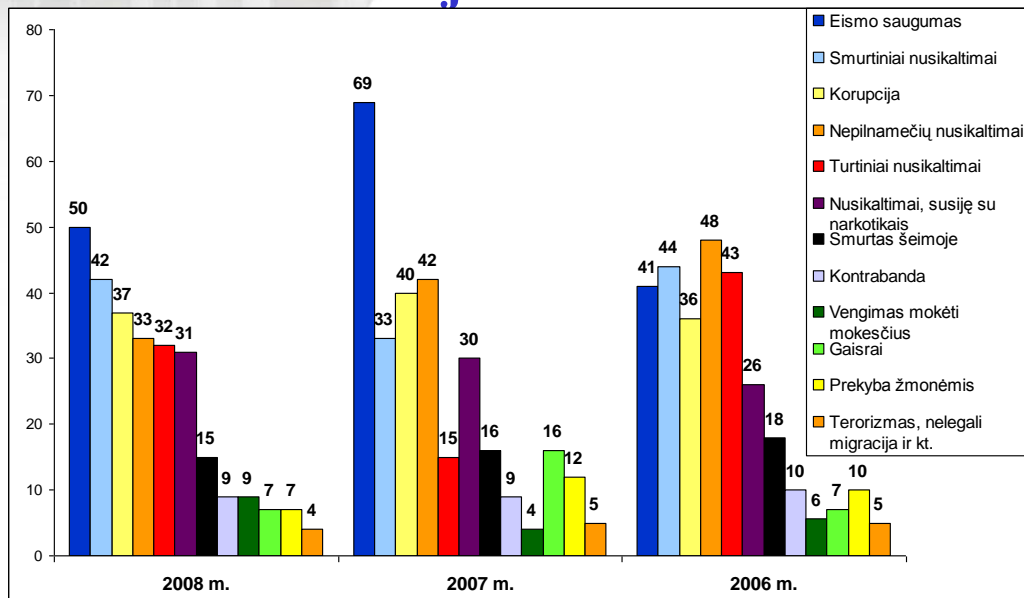
**Tarpžinybinės komisijos posėdis
2009 01 27**

Tyrimo metodika

- Reprezentatyvi sociologinė Lietuvos gyventojų apklausa buvo atlikta 2008 m. spalio 16 – lapkričio 10 d.
- Pagal parengtą klausimyną apklausą atliko rinkos ir viešosios nuomonės tyrimų kompanija „Spinter tyrimai“.
- Individualių interviu būdu buvo apklausti 18 m. ir vyresni gyventojai (atlikti 1006 interviu).
- Buvo panaudota daugiapakopė tikimybinė atranka.
- Tyrimo rezultatų statistinė paklaida neviršija 3,1 proc. esant 95 proc. patikimumui.
- Šių tyrimų rezultatai lyginami su 1997, 2005, 2006 ir 2007 m. atliktais Lietuvos gyventojų sociologinių tyrimų rezultatais.

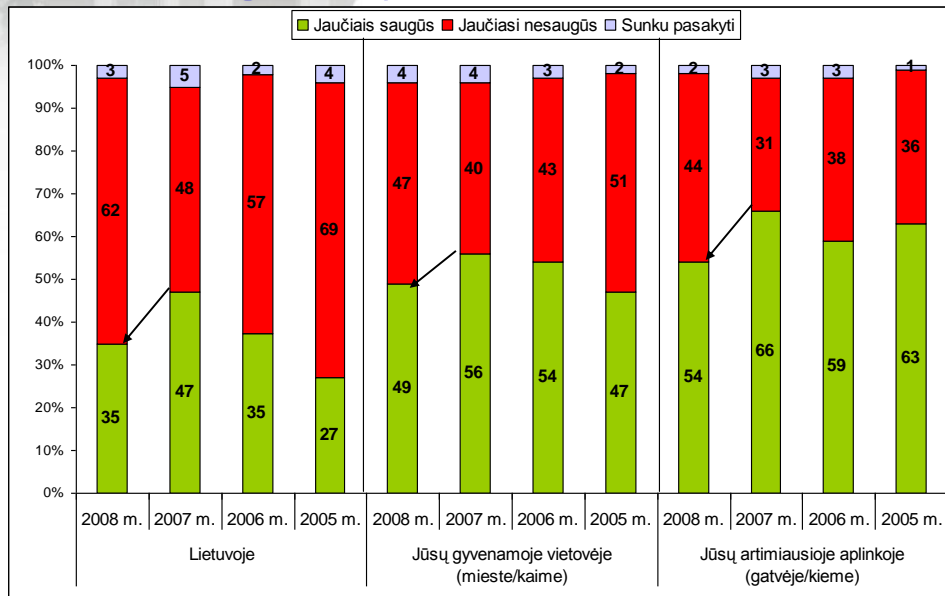
Svarbiausių viešo saugumo problemų Lietuvoje vertinimas

- Dauguma gyventojų svarbiausia viešo saugumo problema Lietuvoje nurodė eismo saugumą. Keturi iš dešimties svarbiausiomis problemomis taip pat įvardijo smurtinius nusikaltimus (nužudymus, sunkius kūno sužalojimus, išžaginimus) ir korupciją.
- Palyginus su 2007 m. gyventojai rečiau svarbiausiomis viešo saugumo problemomis įvardino eismo saugumo (nuo 69 proc. 2007 m. iki 50 proc. 2008 m.) ir nepilnamečių nusikaltimus (nuo 42 proc. iki 33 proc.), tačiau labai akcentuojami sunkūs smurtiniai nusikaltimai.

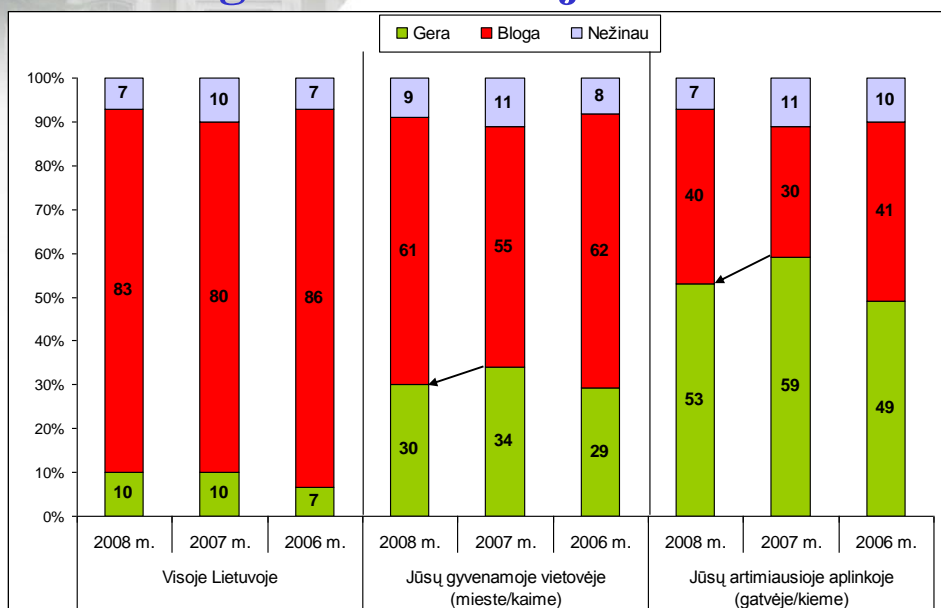

Saugumo jausmo vertinimas

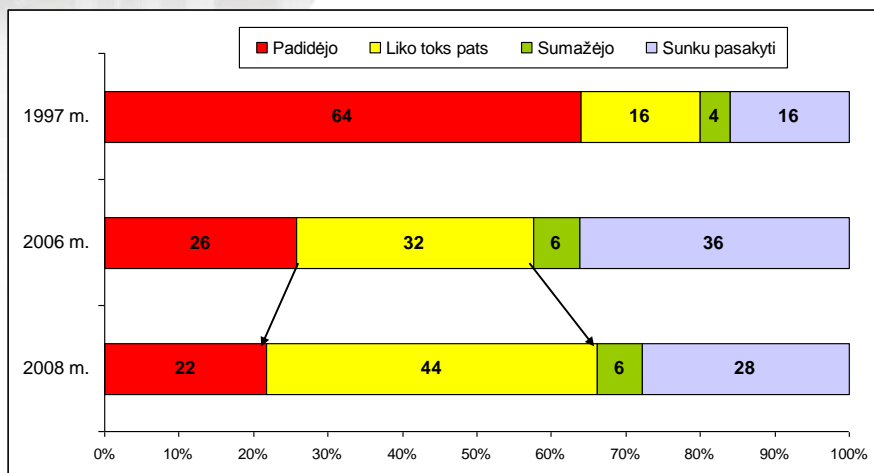
- Lyginant pastarųjų ketverių metų tyrimo duomenis, matyti, kad ligi 2007 m. augęs saugiai Lietuvoje ir savo gyvenamojoje vietovėje besijaučiančių gyventojų skaičius 2008 m. sumažėjo ir grįžo į 2006 m. padėtį. Tikėtina, kad tokiems respondentų vertinimams turėjo įtakos pablogėjusi ekonominė situacija ir padidėjęs nesaugumas dėl savo ateities.
- Pastebėta tendencija, kad saugumo jausmo vertinimui turi įtakos amžiaus ir lyties faktoriai. Saugiau jaučiasi vyrai nei moterys; saugiausiai jaučiasi jauniausi (15-19 m.), o nesaugiausiai – vyriausi (60-75 m.) apklaustieji.
- Saugumo jausmo vertinimas susijęs su tam tikra vieta: kuo aplinka pačiam žmogui yra artimesnė, tuo saugiau joje jaučiasi.
- Saugumo jausmo vertinimui šalyje apskritai labiau turi įtakos žiniasklaida, tuo tarpu vertindami situaciją savo gyvenamojoje vietovėje (mieste, rajone) ir tuo labiau savo artimiausioje aplinkoje, respondentai labiau remiasi asmenine patirtimi.

Kriminogeninės situacijos vertinimas

- Gyventojai savo saugumo jausmą ir riziką tapti nusikaltimo auka sieja su kriminogeninės padėties vertinimu: kuo geriau vertina kriminogeninę padėtį tam tikroje vietoje, tuo saugiau jaučiasi, ir mano, kad rizika tapti nusikaltimo auka yra mažesnė, ir atvirkščiai.
- Kriminogeninės situacijos vertinimas susijęs su tam tikra vietoje: kuo aplinka pačiam žmogui yra artimesnė, tuo geriau ją vertina.
- Palyginti su 2007 m. tyrimo duomenimis, matyti, kad išaugo blogai kriminogeninę situaciją savo gyvenamojoje vietovėje (nuo 55 iki 61 proc.) ir savo artimiausioje aplinkoje (nuo 30 iki 40 proc.) vertinančių gyventojų.

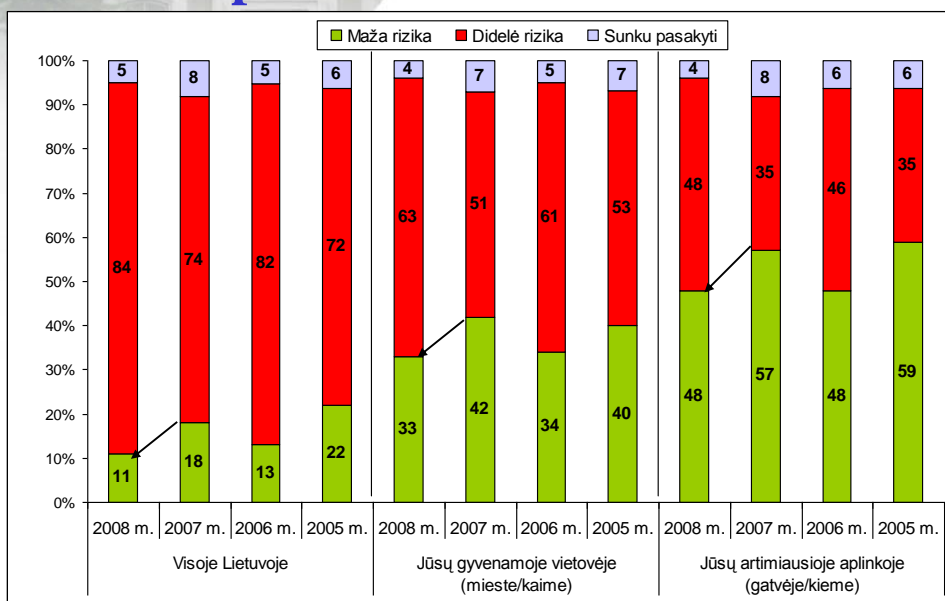
Per pastaruosius 12 mėn. nusikaltimų skaičius Jūsų gyvenamojoje vietovėje:

- Per dešimt metų beveik tris kartus (nuo 64 iki 22 proc.) sumažėjo gyventojų, manančių, kad per pastaruosius 12 mėn. padidėjo nusikaltimų skaičius jų gyvenamojoje vietovėje, tačiau vis dar daug gyventojų mano, kad nusikaltimų daugėja, o ne mažėja.
- Palyginus 2006 ir 2008 m. tyrimo duomenis matyti, kad situacija vertinama optimistiškiau: dabar gyventojai dažniau (atitinkamai 32 iki 44 proc.) nurodė, kad situacija liko tokia pati, tačiau vis dar gana didelė neapsisprendusiųjų dalis.

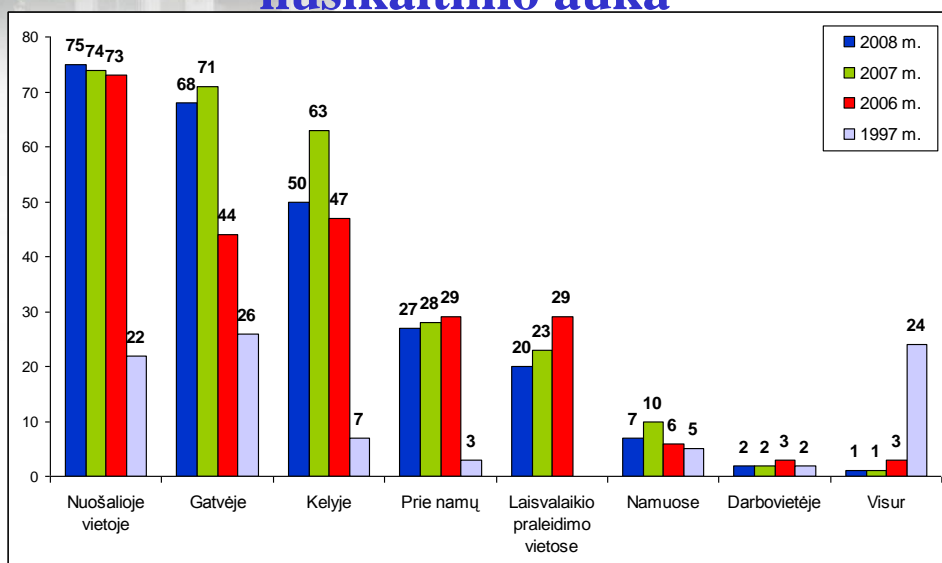

Rizikos tapti nusikaltimo auka vertinimas

- Lyginant pastarųjų ketverių metų tyrimo duomenis, matyti panašios tendencijos kaip ir vertinant saugumo jausmą ir kriminogeninę padėtį. Gyventojų manymu, rizika tapti nusikaltimo auka buvo panaši 2006 ir 2008 m., tačiau didesnė nei 2007 m.
- Tyrimo duomenys rodo, kad gyventojai perdeda baimę tapti nusikaltimo auka, net ir įvertinus viktimologinius tyrimus ji gana didelė.

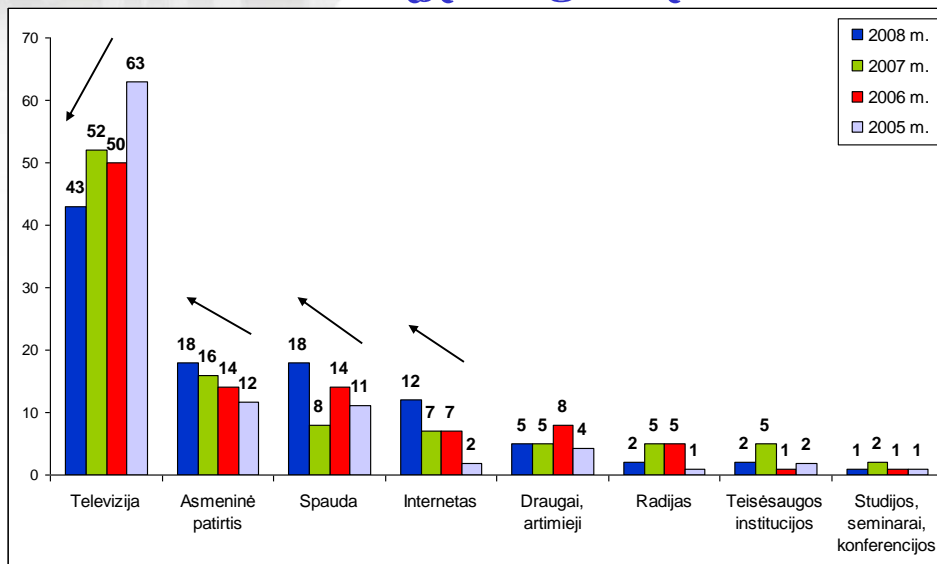
Vietos, kuriose yra galimybė tapti nusikaltimo auka

- Gyventojų manymu, didžiausia tikimybė tapti nusikaltimo auka kyla nuošalioje vietoje, gatvėje ir kelyje.
- Lyginant su 2007 m. tyrimo duomenimis, matyti, kad dabar gyventojai rečiau nurodė, jog nusikaltimo auka gali tapti kelyje.

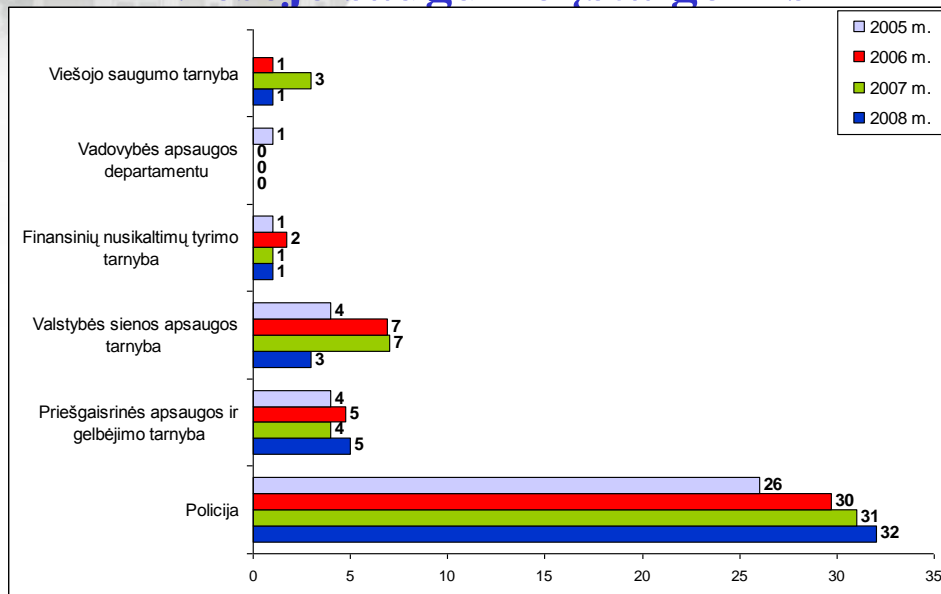

Svarbiausi informacijos šaltiniai apie viešąją saugumą

- Televizija vis dar išlieka pagrindiniu informacijos apie viešąją saugumą šaltiniu, tačiau jos svarba per pastaruosius ketverius metus sumažėjo nuo 63 iki 43 proc. Antra vertus, dabar padidėjo gyventojų, svarbiausiu informacijos šaltiniu nurodžiusių asmeninę patirtį, spaudą ir internetą, skaičius.
- Respondentai gana retai tiesiogiai turėjo reikalų su viešojo saugumo institucijomis (dažniau tik su policija), todėl vertindami jų veiklą gyventojai remiasi žiniasklaidos (dažniausiai – televizijos) teikiama informacija.
- Atkreiptinas dėmesys, kad tik pusė asmenų, per pastaruosius penkerius metus turėjusių reikalų su policija, pagrindiniu informacijos šaltiniu apie viešąją saugumą nurodė asmeninę patirtį.

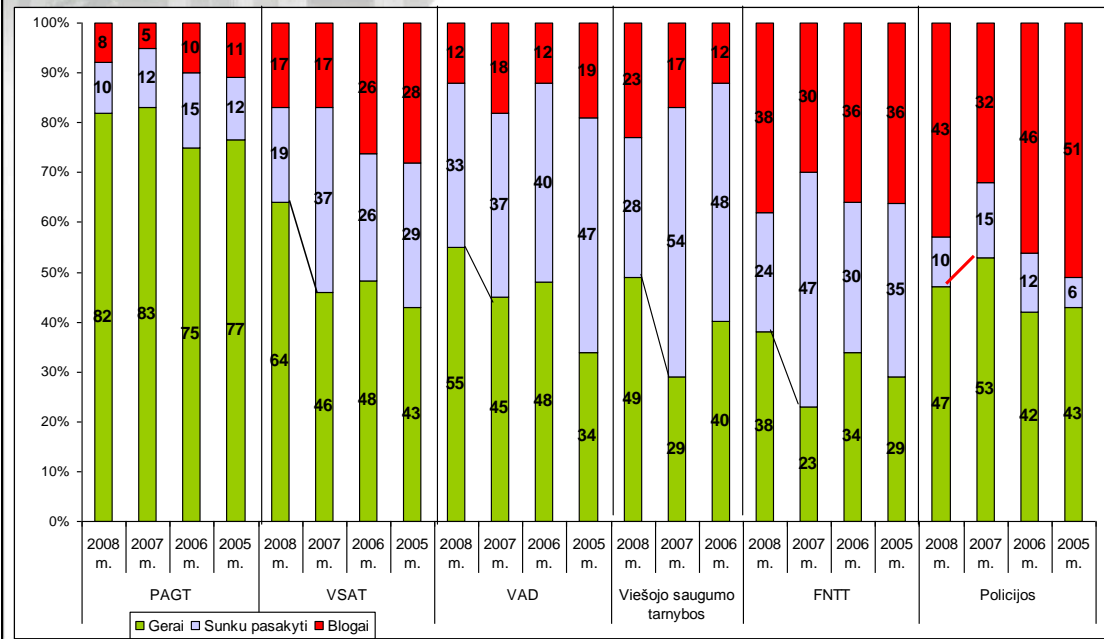
Gyventojai, turėję reikalų su šiomis viešo saugumo įstaigomis

- Iš visų institucijų, priskirtų Vidaus reikalų ministerijos viešo saugumo sričiai, gyventojai per pastaruosius penkerius metus dažniausiai reikalų turėjo tik su policija.
- Dažniau su policija reikalų turėjo vyrai nei moterys, dažniau aukščiausio lygio vadovai, tuo tarpu rečiausiai – moksleiviai, studentai ir pensininkai. Lyginant su kitais, dažniau su policija reikalų turėjo vilniečiai, rečiausiai – rajono centrų ar kaimo gyventojai.

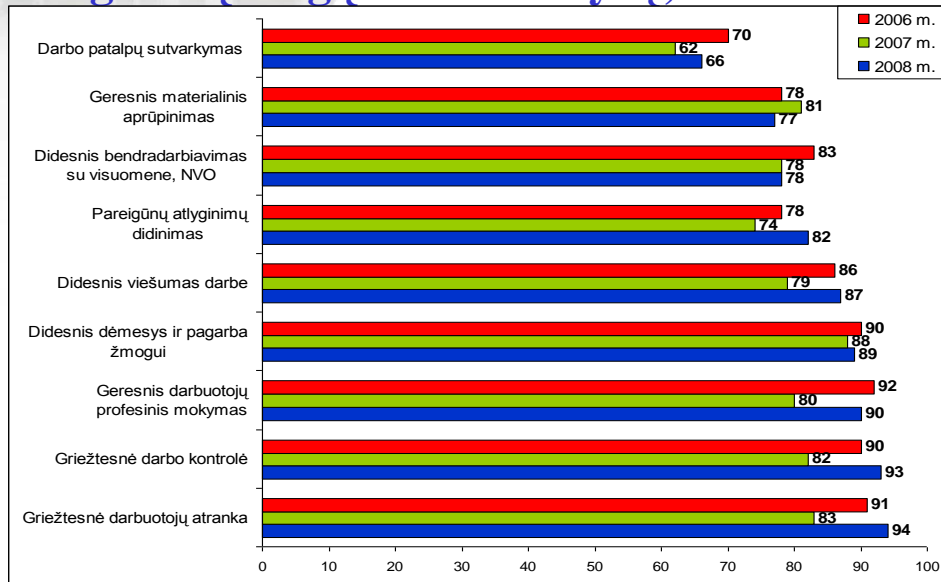

Viešojo saugumo įstaigų darbo vertinimas

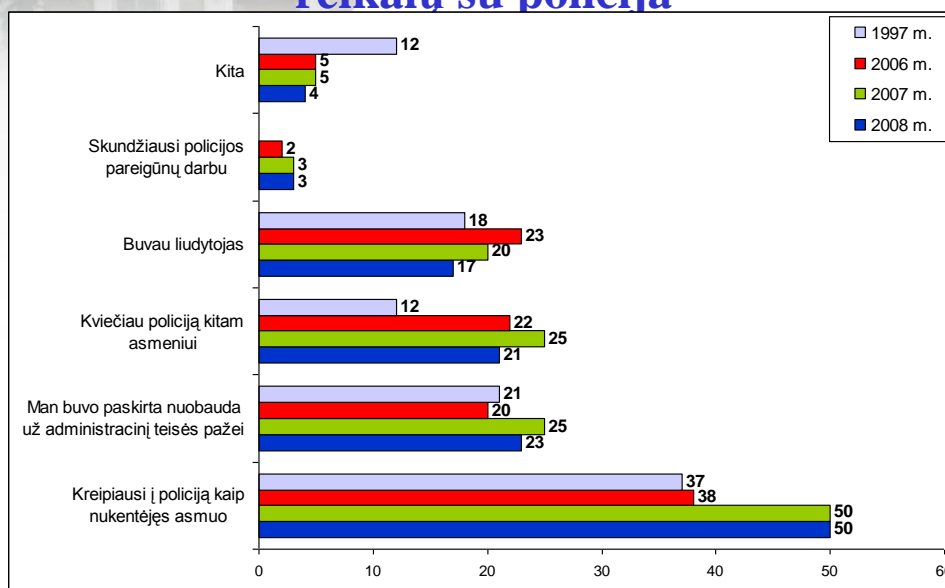
- Gyventojai teigiamai vertina daugumą institucijų: Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo tarnybos, Valstybės sienos apsaugos tarnybos darba, Vadovybės apsaugos departamento ir Viešojo saugumo tarnybos darba.
- Dėl informacijos apie kai kurias tarnybas (Viešojo saugumo tarnybos, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos ir Vadovybės apsaugos departamento) stokos gyventojams buvo sunku įvertinti šių tarnybų darba.
- Palyginti su 2005 m., gyventojai pastebimai palankiau vertina visų institucijų darba.
- Atkreiptinas dėmesys, kad per pastaruosius metus policijos darbo vertinimas iš neigiamo pakito į teigiamą. Tačiau lyginant su 2007 m. teigiamai policijos darba vertinančių sumažėjo gyventojų nuo 53 iki 47 proc.

Priemonių, galinčių padėti pagerinti viešojo saugumo įstaigų darbo kokybę, vertinimas

- Dauguma gyventojų, vertindami priemones, kurios galėtų padėti pagerinti viešojo saugumo įstaigų darbo kokybę, jas laiko labiau ar mažiau veiksmingomis.
- Dauguma gyventojų nurodė, kad veiksmingiausios priemonės yra šios: griežtesnė darbuotojų atranka ir darbo kontrolė, geresnis darbuotojų profesinis mokymas bei didesnis dėmesys ir pagarba žmogui.
- Palyginti su 2006 m. tyrimo duomenimis, matyti, kad išaugo gyventojų, kurie išvardytas priemones laikė veiksmingomis, skaičius.
- Visoms priemonėms labiau pritarė gyventojai, turintys aukštąjį universitetinį išsilavinimą.

Priežastys, dėl kurių gyventojai turėjo reikalų su policija

- Tyrimo duomenys rodo, kad dažniausiai gyventojai su policija reikalų turėjo kaip nukentėjusieji (pusė bendravusių su policija), ketvirtadalis dėl to, kad kvietė policiją kitiems asmenims ar dėl administracinės teisės pažeidimų.
- Palyginti su 1997 m. tyrimo duomenimis, dabar gyventojai dažniau nurodė, jog bendravo su policija dėl to, kad nukentėjo nuo nusikaltimo ar patys buvo bausti už administracinės teisės pažeidimą.

